

Toimintakertomus vuodelta 2004

Yleistä

Laitoksen toiminnassa korostui yhteistyön vahvistaminen erityisesti yliopiston sisällä sekä uusien toimintamallien rakentamisessa että tieteellisessä jatkokoulutuksessa. Tuloksellisuus tieteellisessä julkaisutoiminnassa ja kansainvälisessä vuorovaikutuksessa on lisääntynyt. Laitoksen panostukset tutkijakoulutukseen alkoivat tuottaa hedelmää ja kehitys seuraaville vuosille on lupaava. Yliopiston kolmatta tehtävää edistettiin merkittävien yhteishankkeiden myötä erityisesti työssäoppimisen ja tietoteknologian opetuskäytön alueilla.

Tieteellisen toiminnan tuloksia ja uusia avauksia

Tutkimuslaitoksesta valmistui 36 kansainvälistä ja 57 kotimaista tieteellistä artikkelia. Kotimaisten artikkelien määrä kasvoi 46 % edelliseen vuoteen verrattuna. Myös julkaistujen monografioiden määrä kasvoi. Omiin tutkimuksiin pohjautuvia kirjoja laitokselta julkaistiin 15 (v. 2003-2004). Laitoksen tutkijat vastasivat myös useista kaupallisten kustantajien julkaisemista kirjoista tai olivat niissä tekijöinä.

Pisa 2003- tutkimuksen ensimmäiset tulokset valmistuivat joulukuussa 2004. Tutkimus sai runsaasti julkisuutta sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Pisa-tutkimus on lisännyt laitoksen kansainvälistä yhteistyötä ja julkaisutoimintaa sekä tutkijoiden esiintymisiä kansainvälisissä konferensseissa kutsuttuina luennoitsijoina.

Laitoksen varttuneista tutkijoista runsaalla puolella oli kansainvälisiä asiantuntijatehtäviä tutkimuksia suunnittelevissa ryhmissä, julkaisujen toimittajina ja toimitusneuvostoissa sekä valtioiden välisissä organisaatioissa (mm. EU, OECD, UNESCO).

Laitoksen tutkimusprojekteista valmistui neljä väitöskirjaa: kaksi kasvatustieteiden tiedekuntaan, yksi yhteiskuntatieteelliseen tiedekuntaan ja yksi matemaattis-luonnontieteelliseen tiedekuntaan. Lisäksi neljä käsikirjoitusta on jätetty tiedekuntiin väittelyluvan myöntämistä varten.

Suomen Akatemian rahoituksella aloitettiin kolme uutta tutkimushanketta. Aiemmin Akatemian rahoituksella käynnistyneistä hankkeista jatkoi viisi. Laitoksen kannalta uudentyyppistä tutkimusta edustivat eräiden Afrikan maiden kanssa käynnistetyt hankkeet kestävän kehityksen indikaattorien ja ympäristökasvatuksen tulosten kartoittamiseksi kansainvälisen TIMSS - tutkimuksen mittareita käyttäen sekä tyttöjen koulutusmahdollisuuksien tutkimus Tansaniassa. Molempia rahoitti Suomen Akatemia ja hankkeet liittyivät läheisesti laitoksen UNESCO-professuuriin. Akatemia tuki myös ensimmäistä kertaa Pisa-aineistojen kansallista jatkotutkimusta mittavalla hankerahoituksella.

Opetusministeriön rahoituksella aloitettiin kaksivuotinen Korkeakoulutuksen laadunvarmennuksen kehittämis- ja tutkimus -hanke, jossa selvitetään laatu järjestelmien toimivuutta usean eri yliopiston kanssa yhdessä. Tämän rinnalla aloitettiin opiskelijavalintoihin ja niiden kehittämiseen tähtäävä hanke.

Uusien kansainvälisten ja kansallisten yhteyksien rakentaminen

Yhteistyöohjelma kasvatustieteiden tiedekunnan kanssa valmistui ja sen pohjalta käynnistettiin muun muassa monikulttuurisen kasvatuksen kaksivuotinen tutkimus- ja koulutushanke. Vastuu hankkeesta on jaettu uudella tavalla tiedekunnan ja tutkimuslaitoksen kesken niin, että KTL vastaa alueen tutkimuksen kehittämisestä ja tiedekunta opetuksesta.

Myös tutkijakoulutusta on kehitetty yhdessä erityisesti metodikoulutuksen alueella ja osallistamalla aktiivisesti jatko-opiskelijoiden ohjaukseen ja uusien tutkintovaatimusten kehittämiseen. Tiedekunnan perusopetusta on tuettu erityisesti tietoteknologian opetuskäytön alueella ja aikuisopiskelijoiden pedagogisessa ohjauksessa.

Yhdessä kasvatustieteiden tiedekunnan kanssa käynnistyi myös kansallisen opinto-ohjauksen tutkimus- ja kehittämiskeskuksen rakentaminen laitoksen ja tiedekunnan väliseksi yhteistyöverkoksi. Ohjauksen alueeseen liittyy läheisesti myös valtakunnallisesta EQUAL-ohjelmasta rahoitettu hanke, jota toteutetaan yhdessä tiedekunnan ohjaajakoulutuksen kanssa.

Yliopiston sisällä yhteistyötä on onnistuttu vahvistamaan myös muihin tiedekuntiin erityisesti tutkijakoulutuksen alueella. Laitoksen lähiaikojen väitöskirjat jakautuvat laajalti eri tiedekuntiin. Myös yhteistyö Koulutuksen arviointisihteeristön ja Soveltavan kielentutkimuksen keskuksen kanssa on edistynyt erityisesti koulutuksellisissa ja hallinnollisissa kysymyksissä. Laitoksen asiantuntemusta on hyödynnetty Agora/Psykocenterin toiminnassa ja useissa yliopiston kehittämishankkeissa. Uutena avauksena käynnistyi mittavalla Tekes-rahoituksella yhteisöllisen oppimisen pelisovellusten tutkimus.

Yhdessä taloustieteiden tiedekunnan kanssa valmistui Ekonomiliiton tilaama koulutuksen markkinointitutkimus ja tehtiin yhteinen aloite Suomen Akatemialle koulutuksen taloustieteen-tutkimusohjelman käynnistämistä

Suomen Akatemian rahoittamassa opettajuus-tutkimuksessa edistettiin mentoroinnin kehittämistä ja yhteistyötä Virossa työskentelevän tutkijaryhmän kanssa. Alan pohjoismaiset tutkijat perustivat tutkijaverkon, jolle haetaan yhteispohjoismaista rahoitusta.

Tietoteknologian opetuskäytön tutkimuksen, korkeakoulututkimuksen sekä koulutus ja työelämä tutkimuksen alueilla jatkui jo aiemmin käynnistynyt tutkimusyhteistyö ja yhteinen tutkijakoulutus Turun ja Oulun yliopistojen kanssa. Yhteistyö Turun yliopiston kanssa tiivistyi myös arviointitutkimuksessa. Yhteistyössä Suomen kasvatustieteellisen seuran kanssa toimitetaan valtakunnallista tieteellistä julkaisusarjaa 'Kasvatusalan tutkimuksia – Research in Educational Sciences' sekä Kasvatus-lehteä.

Kansainvälisistä uusista avauksista merkittävimpiä oli ammatillisen koulutuksen arviointikäytänteitä selvittävä QUAL PRAXIS -hankkeen käynnistyminen viiden eurooppalaisen tutkimusyksikön yhteistyönä. Laitos koordinoi tätä Leonardo-ohjelmasta rahoitettavaa hanketta. Laitoksen Tietoverkot oppimis- ja työympäristöissä -tutkimusryhmä hyväksyttiin jäseneksi Euroopan unionin rahoittamaan Network of Excellence -huippuosaamisen verkostoon, joka aloitti toimintansa vuonna 2004. Korkeakoulutuksen alueella laitos on keskittynyt erityisesti Bologna-prosessin seurantaan yhteistyössä eurooppalaisten yliopistopartnerien kanssa.

Uudenlaisena kansainvälisenä toimintamuotona laitos sertifioi Euroopan Unionin yhteisen rajavartijakoulutuksen opetussuunnitelman kehittämistä koskevan tutkimushankkeen aloitusvaiheen. .

Laitoksessa työskenteli pitkäköjä aikoja kaksi vierailevaa tutkijaa Hongkongista yhteensä noin kahdeksan henkilötyökuukauden verran (tietoverkkojen opetuskäyttö) ja yksi Iranista (monikulttuurisen kasvatuksen tutkimuksessa) noin 9 kuukauden ajan. Laitoksen omia tutkijoita on työskennellyt tutkimuslaitoksissa Belgiassa ja Saksassa. Kansainvälisiä tutkija- ja muita vieraita/ryhmiä laitoksessa vieraili keskimäärin kaksi kertaa kuussa erityisesti arviointitutkimuksen ja monikulttuurisen kasvatuksen alueilla. Vierailujen yhteyteen järjestettiin seminaareja, joihin kutsuttiin myös laitoksen ulkopuolisia alan tutkijoita.

Tutkimus yhteiskunnallisena palveluna

Laitoksen asiantuntemusta työssäoppimisen tutkimuksessa on vahvistettu yhteishankkeilla Helsingin kaupungin ja Keski-Suomen ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa. Helsingin työssäoppimisen arviointi valmistui ja Keski-Suomen osalta aineistoa on jo alustavasti raportoitu.

Opetusministeriön rahoittamana jatkettiin ammattikorkeakoulutukseen liittyvää tutkimusta. Tutkimustiedon levittämistä ja vuorovaikutusta ammatillisen koulutuksen kehittäjiin edistettiin järjestämällä Ammatillisen ja AMK-koulutuksen tutkimuspäivät joulukuussa yhteistyössä Ammattikorkeakoulujen kehittäjäverkoston KeVerin, Ammatikasvatuksen tutkimusseuran, Koulutuksen arviointineuvoston, Korkeakoulujen arviointineuvoston ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa. Tapahtumaan osallistui yli 200 osanottajaa ammattikorkeakoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen kentältä

Yhteistyössä Kirkkopalvelut Oy:n kanssa toteutettu viimeaikaisen tutkimuksen synteisiin pohjautuva selvitys moraalikasvatuksen nykytilasta valmistui ja julkistetaan vuoden 2005 puolella.

Agora/Psykocenter –yhteistyössä kehitetylle pelitutkimukselle on ollut runsaasti yhteiskunnallista kysyntää. Alueelta valmistuneet julkaisut ovat saaneet laajalti julkisuutta. Pedagogisen ja teknologisen tietämyksen yhteistyö on edennyt hyvin onnistuneesti tällä uudella monitieteisellä tutkimusalueella. Vuoden lopussa myönnetty TEKES-rahoitus vahvistaa olennaisesti yhteistyötä ja luo hyviä edellytyksiä Jyväskylän yliopistolle kehittyä pelitutkimuksen keskeiseksi toimijaksi myös kansainvälisesti.

Laitos aloitti opetusministeriön tuella mittavan Opettajankoulutuksen kehittämisohjelman toteutumisen arvioinnin, mikä ulottuu sekä opettajien perus- että täydennyskoulutukseen. Hanke kestää vuoden 2006 alkupuolelle.

Laitos huolehti keskeisiltä osin täydennyskoulutuskeskuksen ohjelmaan kuuluvan Korkeakoulujen johtaminen -koulutusohjelman toteutuksesta.

Koulujen opetuskäyttöön tarkoitettun Pedanet-tietoverkkoalustan kehittäminen jatkui voimakkaana. Pedanetin käyttäjäksi tuli runsaasti uusia kouluja. Pedanet toimii taloudellisesti itsenäisesti käyttäjiltä kerättävien jäsenmaksutuotoin.

Oman palvelunsa laadun kehittämiseksi laitos käynnisti ”imago tutkimuksen” yhteistyössä viestintätieteiden laitoksen kanssa.

Tutkimustiedon välittyminen ja asiantuntemuksen vahvistaminen

Laitoksen tutkijat pitivät esitelmiä kansainvälisissä tieteellisissä konferensseissa ja muissa tapaamisissa 69 kertaa ja vastaavissa kansallisissa kokouksissa 83 kertaa. Muita kuin tieteellisiä artikkeleita julkaistiin eri lehdissä 15. Näissä oli kasvua edelliseen vuoteen yhteensä noin 25 %. Tutkijoiden haastatteluja ja asiantuntijapuheenvuoroja TV:ssä, radiossa ja lehdissä oli arviolta ainakin 70-80.. Monet näistä julkaistiin ulkomaisissa lehdissä. Jäsenyyksiä erilaisissa työryhmissä ja toimikunnissa oli 39 ja tieteellisiä ja muita asiantuntijatehtäviä runsas 100. Näiden suoritteiden määrä lisääntyi edelliseen vuoteen noin 15 %.

Laitos panosti runsaasti henkilöstönsä asiantuntemuksen vahvistamiseen sekä tieteellisen että populaarikirjoittamisen alueilla. Molemmilta alueilta järjestettiin useita seminaareja, joissa käsiteltiin kansainvälisten ja kansallisten asiantuntijoiden johdolla muun muassa tieteellisten artikkelien kirjoittamista, populaarijulkaisujen laadintaa ja tutkimuksesta uutisointia sanoma- ja aikakauslehdissä. Koulutus toteutettiin yhdessä kasvatustieteiden tiedekunnan ja soveltavan kielentutkimuksen keskuksen kanssa. Laitos järjesti myös useita kansallisia seminaareja muun muassa opettajuuden ja mentoroinnin, eurooppalaisen koulutuspolitiikan, ammattikorkeakoulujen kehittämisen ja koulutuksen talouden alueilta.

Metodiasiantuntemuksen alueella on panostettu erityisesti elektronisen tiedonkeruun järjestelmien kehittämiseen sekä survey -aineistojen monitasoanalyysiin.

Henkilöstön hyvinvointi ja osaamisen vahvistaminen

Henkilöstön hyvinvoinnin kehittämisessä panostettiin erityisesti laitoksen yhteisöllisyyden ja johtamisen edistämiseen. Tätä on toteutettu osittain yliopiston myöntämän kehittämisrahan turvin. Laitoksessa toimii useita vapaamuotoisia ryhmiä, jotka ovat tehneet runsaasti aloitteita laitoksen sisäiseksi kehittämiseksi muun muassa sisäisen tiedottamisen, uusien työntekijöiden perehdyttämisen sekä tutkijaopiskelijoiden jatko-opintojen ja post doc -koulutuksen kehittämiseksi.

Laitoksen organisaatio vahvistui olennaisesti, kun kaksi professorin virkaa (korkeakoulututkimus, tietoteknologian opetuskäyttö) saatiin täytettyä vakinaisesti. Tämä mahdollistaa aiempaa kehittyneemmän työnjaon ja johtamisen jakamisen. Tätä silmällä pitäen tutkimusryhmien vetäjiä on koulutettu Korkeakoulujen johtamisen ohjelmassa ja yliopiston JOPLAA-hanke puitteissa. Koulutus on tuonut runsaasti uusia kehittämissimpulsseja koko laitoksen toimintaan.

Loppuvuodesta keskeiseksi nousi uuteen palkkausjärjestelmään liittyvä koulutus, jota on eri muodoissa tarjottu koko laitoksen henkilöstölle.

Laitoksen henkilöstö on osallistunut aktiivisesti työkuntoa ylläpitävään ASLAK-kuntoutukseen. Myös henkilöstön omaehtoista työkykyä ja ammatillista osaamista kehittävä kouluttautumista on tuettu laitoksen varoin.

Resurssit

Laitoksen kokonaisbudjetti vuonna 2004 oli 4 432 807 € mistä yliopiston budjetin kautta tulevan rahoitus oli 2 572 500 € ulkopuolinen rahoitus 1 715 824 € ja maksullinen palvelutoiminta 144 484 €. Yliopiston budjettirahoituksesta runsaat 300 000 € oli valtakunnallista hankerahoitusta, jona perustuu riittävään laadulliseen näyttöön osana yliopistojen tulosneuvotteluprosessia.

Ulkopuolisista rahoittajista merkittävimpiä olivat Suomen Akatemia 673 655 €, Opetusministeriö 426 230 € sekä Länsi-Suomen lääninhallitus, kunnat ja koulut Pedanetin rahoituksella 536 506 €.